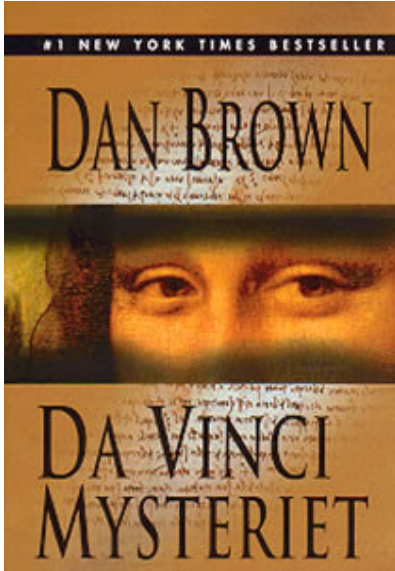

Da Vinci Mysteriet

Det er en beklagelig vildledning, når forfatteren Dan Brown påstår, at hans bog *Da Vinci Mysteriet* er bygget på historiske fakta. Romanen hævder, at kristendommen er et bedrag og en organiseret sammensværgelse. Det er spændende og medrivende fortalt, men fri fantasi, der ikke bygger på noget, der bare minder om historisk research. Leif Andersen gennemgår her en lang række af bogens postulater og viser, at de intet har med virkeligheden at gøre. Der er ingen grund til at lade sig forvirre af bogens historie.

Fup eller fakta

Dan Browns *The Da Vinci Code* er blevet den hurtigst sælgende bog nogensinde og skal nu filmatiseres. Den er en veldrejet spændingsroman, der præsenterer en omfattende sammensværgelsesteori og ikke mindst en alternativ teori om Kristus, om kristendom og om den katolske kirke: Kristus var ikke Guds søn, men blot et stort menneske. Han opstod ikke fra de døde, men hans hustru Maria Magdalene flygtede med deres datter Sara til Frankrig, hvor Sara blev stammomater til den europæiske kongeslægt Merovingerne. Men denne viden er blevet undertrykt og forfulgt af den katolske kirke, fordi Maria står for den sande, oprindelige kristendom.

Det havde alltså været meget festligt – hvis ikke det havde været for den indledende side med overskiftet *Fakta*, afsluttende med: “Alle beskrivelser af kunstværker, arkitektur, dokumenter og hemmelige ritualer i denne roman er korrekte.” Og Dan Brown hævder, at han har brugt et år på sin research af alle disse fakta.

Derfor er der læsere, der i dag overvejer, om de i virkeligheden har været ofre for en 2000 år gammel kirkelig sammensværgelse, der har bedraget dem og skjult den virkelige sandhed om Kristus.

Det kan derfor være nødvendigt at gennemgå *Da Vinci Mysteriet* og tjekke disse påståede gennemresearchede fakta. Det er ikke min egen selvstændige research, jeg har blot tjekket i let tilgængelige opslagsværker og i en række udgivelser, der behandler emnet. Kilderne er angivet nederst i artiklen.

Men *Da Vinci Mysteriet* bygger heller ikke på forfatterens selvstændige research. Det er ikke vanskeligt at gennemskue, at Dan Browns studier væsentligst begrænser sig til læsningen af bogen *Holy Blood, Holy Grail* fra 1982, som nærmest må betragtes som historisk grundbog for *Da Vinci Mysteriet*. Her beskriver 3 britiske TV journalister, med særlig interesse for det okkulte, en omfattende sammensværgelsesteori, hvor de inddrager både Vatikanet, CIA, Frimurerlogen P2, præsident de Gaulle, præsident Mitterand og endnu flere. De to af forfatterne har i øvrigt sagsøgt Dan Brown for plagiat, og Dan Brown selv giver ikke længere interviews.

Jeg kommenterer her de mest iøjnefaldende misvisende påstande i Dan Browns roman. Sidetallene henviser til Gyldendals Bogklubudgave 2004.

s. 51: **Leonardo da Vinci var til en vis grad tiltrukket af de mere dunkle kunstarter.**

Leonardo var i virkeligheden dybt skeptisk over for alt okkult og pseudo-videnskabeligt.

s. 51: **Leonardo var åbenlyst homoseksuel.**

Han blev en enkelt gang i sin ungdom anklaget for et tilfælde af homosexualitet, men tiltalen blev frafaldet. Derudover vides intet om hans seksualliv.

s. 51: **Leonardo havde en omfattende produktion af kristne kunstværker.**

Man kender kun til 17 værker i alt, hvoraf kun 13 er færdiggjorte. Og ikke alle havde kristne motiver.

s. 52: **Leonardo sagde ja til hundredvis af indbringende bestillinger fra Vatikanet.**

Der var kun tale om en eneste bestilling.

s. 98: **Oprindeligt blev Tarot-kort opfundet som et hemmeligt middel til at viderebringe tanker, kirken havde forbudt.**

Tarot-kort opstod midt i 15. årh. som et uskyldigt kortspil og blev først tillagt okkulte betydninger i Frankrig i 18. årh.

s. 119: ***Prieuré de Sion* er en ældgammel, hemmelig loge, hvori bl.a. Botticelli, Isaac Newton og Victor Hugo havde været medlemmer.**

Dette er Browns afgørende påstand – det ene af bogens omdrejningspunkter. Og den omtales som et historisk faktum. Men Sions-ordenen blev oprettet som en lokalpolitisk stiftelse i 1956 af den franske højreekstremist Pierre Plantard.

I begyndelsen af 2. verdenskrig havde han oprettet to ultranationalistiske og antisemitiske foreninger: *Renovation Nationale Française* og *Alpha Galates*. Efter flere fængselsophold (bl.a. for forførelse af mindreårige) og efter stiftelsens opløsning genstiftede han Sions-ordenen 1962, nu med det formål at genindføre monarkiet med sig selv som arvtager af merovingernes kongeslægt. Hertil påstod han, at den i virkeligheden var stiftet 1099, og fremlagde gamle pergamenter med lister over stormestre gennem tiderne samt hans eget slægtstræ.

Desuden omformede han en lokal krønike om præsten Bérenger Saunière, der var død i 1917. Saunière var af de kirkelige myndigheder blevet dømt for overbookede sjælemesser og døde fattig; men på egnen blev det påstået, at han i virkeligheden havde fundet og gemt kong Ludvigs store guldskat. Intet er nogensinde blevet fundet; men Plantard hævdede, at Saunière i stedet havde fundet og gemt tempelriddernes sagnomspundne skat, og at den egentlig tilhørte Sions-ordenen. Det skulle fremgå af dokumenter, Saunière havde fundet i den gamle, hule altersøjle i sin lille landsbykirke – men søjlen er hverken gammel eller hul.

Mærkeligt nok er Brown fuldstændig tavs om Plantards væsentligste krav: genindførelse af et europæisk monarki, et elitært og antidemokratisk styre. Det var Sions-ordenens egentlige formål; men Brown udelader det helt og erstatter det med en esoterisk gral- og gudindedyrkelse.

Plantards medskyldige Philippe de Chérissey tilstod i 1971, at det var ham, der havde fabrikeret de gamle pergamenter om merovingernes kongeslægt.

I forbindelse med en politiefterforskning 1993 tilstod Plantard selv, at Sions-ordenen og hele dens historie var frit opfundet. Han døde i febr 2000.

I dag eksisterer der omkring et dusin hemmelige selskaber, der alle gør krav på at være den sande Sions-orden.

s. 119: **Leonardo da Vinci var stormester for *Prieuré de Sion* 1510-19.**

Da ordenen ikke eksisterede før 1956/1962, og hele dens historie er Plantards opfindelse, har Leonardo intet haft med den at gøre. Og det afgørende grundlag for Dan Browns tolkning af Leonardo og dennes gudindedyrkelse er dermed uden hold i virkeligheden.

s. 126: **Det er bevist, at *Mona Lisa* er en “intern vittighed”. Kun det brede publikum tror, at der er noget mystisk ved det hemmelighedsfulde smil. De fleste kunsthistorikere er klar over, at *Mona Lisa* hverken er mand eller kvinde, men et androgynt selvportræt af Leonardo.**

Det er hverken bevist eller blot almindeligt anerkendt. Langt de fleste kunsthistorikere antager, at det blot er et godt kvindeportræt, sandsynligvis endda af en navngiven kvinde.

s. 131: **Den katolske Inkvisition brændte fem millioner kvinder på bålet som hekse.**

Heksebrændingerne er en skamplet på kirkens historie og må fordømmes lige så skarpt, som Dan Brown gør det. Men tallet er grebet ud af luften; der har i løbet af hele den europæiske historie snarere været tale om ca 50.000 (se *Den store danske encyklopædi under heks*). Heraf var ca 1/5 mænd; hertil kommer, at langt størsteparten af henrettede kættere var mænd.

s. 131: ***Malleus Maleficarum*, “Heksehammeren”, inkvisitionens håndbog i heksejagt, advarer mod “faren ved kvindelig fritænkning” og mod enhver kvinde, der var “i mistænkelig harmoni med naturen”.**

Det er rigtigt, at Europas historie har været præget af en ukristelig nedvurdering af kvinden, som kulminerer i det skændige værk *Malleus Maleficarum* fra 1486. Men det indeholder bare ingen af den slags advarsler.

s. 139: **På Louvre vipper romanens Sophie Neveu Leonardos *Madonna of the Rocks* ud fra væggen, hvorved bagklædningen giver sig. Bagefter tager hun det ned af kroge og holder det halvandet meter høje maleri foran sig som et skjold.**

I betragtning af den afgørende betydning, Brown tillægger sine egne studier af dette værk, er det mærkeligt, at han ikke har opdaget, at det faktisk er to meter højt og i sin massive træramme alt for tungt til, at Sophie vil kunne bakse med det på den måde.

s. 144: **Nonnerne, der havde bestilt et maleri hos Leonardo, forestillende den lille Jesus, den lille Johannes Døber, jomfru Maria og englen Uriel, reagerede med rædsel, da de så Leonardos hedenske fortolkning i *Madonna of the Rocks*.**

Det er rigtigt, at værket blev afvist – men af en helt anden grund: Leonardo havde i selve motivvalget afvejet fra den oprindelige bestilling, der havde omhandlet en skildring af Gud Fader som hovedmotiv.

Forøvrigt var det pågældende fællesskab i Milano ikke et nonnefællesskab, men et rent mandsfællesskab.

s. 144: **I sit første *Madonna of the Rocks* lader Leonardo den lille Johannes velsigne den lille Jesus, der underkaster sig Johannes' autoritet. Leonardo udfordrer dermed direkte kirkens dyrkelse af Kristus.**

Dan Brown har ganske enkelt misforstået billedets opbygning, idet han er gået ud fra, at barnet tættest ved Maria vel må være Jesus-barnet. Men han har byttet rundt på børnene: Det er den lille Jesus, der velsigner Johannes, som underkaster sig hans autoritet. Sådan forstås værket af stort set alle andre, hvorfor der intet kættersk (men derfor selvfølgelig heller intet sensationelt) er i Leonardos fortolkning.

Brown har åbenbart hentet sin tolkning fra *Templar revelation* af Picknett og Prince (som bl.a. også hævder, at Torino-klædet i virkeligheden er et fotografi af Leonardo).

Brown hævder desuden, at Leonardo derefter følte sig tvunget til at genskabe *Madonna of the Rocks* i en anden, mindre kontroversiel udgave: den, der nu hænger på National Gallery i London. Men netop de detaljer i Louvre-udgaven, Brown tillægger så stor vægt, er videregivet uforandret i London-udgaven.

s. 165: **Det var *Prieuré de Sion*, der etablerede Tempelherreordenen.**

Tempelherreordenen blev etableret 1118, og *Prieuré de Sion* blev som nævnt ikke selv etableret før 1956.

s. 166: **Tempelherreordenen fik enestående privilegier, stående direkte under paven, "hævet over alle bestemmelser og love".**

Det er korrekt – bortset fra, at det ikke var spor enestående. De privilegier blev tilstået enhver congregation under pontifikal ret. Cluniacenserne og johannitterne havde allerede i forvejen samme privilegier.

s. 166f: **Pave Klemens V besluttede 1307 at likvidere Tempelherreordenen, fordi den var blevet for magtfuld.**

Det er en forudsætning for Browns konspirationsteori, at spændingen består mellem pavestolen og tempelherrener. Men det var faktisk ikke pave Klemens, men den franske konge Filip IV, der besluttede og gennemførte likvideringen.

s. 232ff: **Sandheden om Den Hellige Gral præsenteres af sir Leigh Teabing, en berømt historiker og anerkendt forsker fra Harvard.**

Der er her tale om en betydelig opgradering af status, hvad angår Browns væsentligste kilde. Langt det meste materiale har han hentet fra bogen *Holy Blood, Holy Grail* fra 1982 af Leigh, Baigent og Lincoln (navnet Leigh Teabing er et anagram for de to af forfatterne).

Heri præsenteres en omfattende sammensværgelsesteori, der bl.a. omhandler Priory of Sion, the Order of Malta, the First National Bank of Chicago, Vatikanet, Frimurerlogen P2, CIA, præsident De Gaulle og præsident Mitterrand.

Leigh, Baigent og Lincoln kan næppe kaldes anerkendte forskere; de er britiske TV-journalister med særlig interesse for det okkulte. Forøvrigt har Michael Baigent og Richard Leigh nu sagsøgt Brown og forlaget Random House for plagiat. Og Dan Brown selv giver ikke længere interviews.

s. 238: **To citater af Leonardo om svig og bedrag hentyder til kristentroen og Bibelen.**

Der er intet i Leonardos liv eller værker, der kan begrunde, hvorfor han med disse to citater skulle tænke på kristentroens svig og bedrag. Denne tolkning bygger alene på Browns tese, at Leonardo var stormester af Sions-ordenen.

s. 238: **Mere end 80 evangelier kom i betragtning til det Nye Testamente (NT), men kun Mattæus, Markus, Lukas og Johannes blev valgt. Alle evangelier, der skildrede Jesus som udelukkende et menneske, blev bortvalgt og undertrykt.**

Tallet 80 er grebet ud af luften. Man kender i dag kun til 17 apokryfe evangelietekster, heraf de fleste i brudstykker og alle senere end de nytestamentlige. Deres billede af Kristus er ganske rigtigt anderledes; men der er ikke ét af dem, der skildrer Jesus som et menneske således, at hans guddommelighed skulle være udelukket (faktisk tværtimod, herom senere).

Browns påstand om de øvrige evangelietekster bygger alene på hans egen sammensværgelsesteori:

1. At så mange tekster må have beskrevet Jesus udelukkende som et menneske og ikke som guddommelig, beviser, at dette må have været den oprindelige kristentro.
2. At der i dag imidlertid ikke eksisterer det ringeste spor af disse tekster, beviser blot, hvor omfattende sammensværgelsen må have været for at have kunnet undertrykke så mange tekster.

239: Kejser Konstantin var præst for soldyrkelsen i Rom, men blev døbt på sit dødsleje, for svag til at protestere.

Konstantin blev ganske rigtigt først døbt på sit dødsleje, men af en helt anden grund: Der var blandt kristne opstået den overtro, at dåben kun bortvaskede de synder, der var begået indtil dåbsøjeblikket, hvorfor det blev betragtet som klogt at vente til sidste øjeblik.

s. 239: **Stort set alle aspekter ved den katolske liturgi blev taget direkte fra de tidlige hedenske religioner: bispehuen, alteret, lovsangen, altergangen, nadveren (engelsk: the miter, the altar, the doxology, and communion, the act of 'God-eating').**

Konstantins påståede indførsel af alt dette skulle ifølge Brown altså være sket i 4. årh.

Men *mitraen* er langt senere: Den blev først indført i 10. årh i vestkirken, i 15. årh. i østkirken.

Og *alteret* er langt tidligere: taget direkte fra den gammeltestamentlige gudstjeneste. Det eksisterer desuden i stort set alle religioner og anvendes allerede i NT som metafor for Guds nærvær i verden og i menigheden: Åb 6,9; 8,3ff; 9,13; Hebr 13,10. Og allerede fx Ignatius (død 110) omtaler et alter i forbindelse med nadveren.

Hvad angår doxologien, den liturgiske lovprisning af guddommen, findes den i stort set alle religioner. De tidligste kristne doxologier er hentet direkte fra NT-tekster og har kun den ydre form, men intet indhold tilfælles med hedenske doxologier.

Noget, der minder om den kristne nadver og dens "act of 'God-eating'", findes derimod kun i den romerske Mithras-kult. Og her dør guden ikke, men bliver frelser ved at dræbe en tyr; dette drama genopføres så ved initieringen af nye medlemmer, der overstænkes med blod fra en slagtet tyr. Mithras-kultens hellige måltid indeholder intet, der antyder, at guden skulle blive spist af mysteriedeltagerne.

s. 239: **Intet ved kristendommen er originalt.**

Brown slutter fra det selvfølgelig, at der er elementer i kristendommen, der også findes i andre religioner, til den helt anderledes påstand, at der *intet* originalt er ved kristendommen! – hvilket jo kræver en noget anden bevisførelse. Men her anføres det blot som påstand.

Det er let at finde visse ligheder mellem kristentroens ydre former og de ydre former i andre religioner; men ifølge kristentroen selv ligger det afgørende jo netop ikke i disse ydre former, men i læren og i troen på denne lære. Og der findes ikke andre religioner, hverken datidige eller nutidige, hvori man finder en lære, *svarende til* (og ikke blot indeholdende svage ligheder med):

- Gud bliver menneske.
- Skaberen vandrer iblandt os som et menneske i historisk tid.
- Universets Herre dør og opstår i historisk tid.
- Gud dør som stedfortrædende soning for menneskenes synd imod ham selv.
- Gud elsker.

At det vitterligt er originalt, er selvfølgelig ikke noget argument for, at det er sandt. Men det er vanskeligt at hævde, at "der er intet originalt ved kristendommen".

Og vil man endelig drive sammenlignende religionsvidenskab, er det betydeligt lettere at finde ligheder mellem de gnostiske evangelier, Brown hylder som oprindelig kristendom, og græsk-hedensk gnosticisme. Vil Brown da gå med til, at disse gnostiske evangelier skal opgives, fordi der endnu mindre originalt er ved dem? Skal hans gudindedyrkelse opgives, fordi den også findes i andre religioner?

s. 239: **Oprindeligt hyldede de kristne lørdagen; det var kejser Konstantin, der ændrede helligdagen til søndagen – de hedenske religioners helligdag.**

Allerede NT fortæller, at de kristne samledes “den første dag i ugen” (ApG 20,7; 1 Kor 16,2). Og Ignatius beskriver, hvordan de kristne har adskilt sig fra jødedommen ved at gøre søndagen til helligdag.

Hvad Konstantin gjorde, var derimod at gøre de kristnes helligdag, søndagen, til officiel hviledag i romerriget – fordi kristendommen nu blev rigets officielle religion.

s. 240: Indtil Nikæa-koncilet betragtede Jesu tilhængere ham som en dødelig profet – en stor og mægtig mand, men kun et menneske.

Dette er romanens andet store omdrejningspunkt.

Selvfølgelig har der til alle tider være mennesker, der har betragtet Kristus kun som et menneske, en stor mand. Men ingen anerkendt historiker – kristen eller ikke-kristen – vil gå med til, at *de første kristne* ikke skulle anse Jesus for at være guddommelig. Der er slet ingen kilder fra øjenvidne-generationen, der hævder noget sådant.

Dette er måske den mærkeligste påstand overhovedet i *Da Vinci Myseriet*. Ingen forskere – kristne eller ikke-kristne – vil benægte, at de nytestamentlige skrifter er meget tidligere end Nikæa-koncilet (1. årh., allersenest fra det tidlige 2. årh.). Og ingen forskere – kristne eller ikke-kristne – vil benægte, at de myldrer af bekendelser til Kristus som guddommelig:

“Derpå sagde [Jesus] til Thomas: ‘Ræk din finger frem, her er mine hænder, og ræk din hånd frem og stik den i min side, og vær ikke vantro, men troende.’ Thomas svarede: ‘Min Herre og min Gud!’” (Joh 20,27ff)

“Men vi ved, at Guds søn er kommet, og at han har givet os forstand, så vi kan kende ham, som er den Sande; og vi er i den Sande, i hans søn, Jesus Kristus. Han er den sande Gud og det evige liv.” (1 Joh 5,20).

“Ingen har nogen sinde set Gud; den Enbårne, som selv er Gud, og som er i Faderens favn, han er blevet hans tolk.” (Joh 1,18) etc etc. – Og uden for NT:

Ignatius af Antiochia (død ca 117) i sit brev til Efeserne: “Der er én læge, som er i besiddelse af både kød og ånd, både skabt og ikke-skabt, Gud eksisterende i kød, sandt liv i døden, både af Maria og af Gud.”

Justin Martyr (død ca 165) i sit brev til Tryphon: “Hvis du havde forstået, hvad der var skrevet ved profeterne, ville du ikke have benægtet, at han er Gud, Søn af den eneste, ikkefødte, ubeskrivelige Gud.”

s. 240: Etableringen af Jesus som “Guds Søn” blev af Konstantin først officielt fremlagt og ved afstemning vedtaget under Nikæakoncilet.

Det, hvorom der var uenighed, og hvorom der blev stemt ved Nikæakoncilet, var hverken Jesu guddommelighed eller hans position som Guds Søn. Der var “kun” uenighed om, hvorledes hans guddommelighed skulle forstås: Var han født af Faderen og lige med Faderen, eller var han skabt af Faderen og underordnet Faderen?

Dette sidste blev hævdet af tilhængerne af Arius, en præst i Alexandria, der imidlertid heller ikke på noget tidspunkt betvivlede selve Jesu guddommelighed eller hans position som Guds Søn.

s. 240: Jesu guddommelighed blev vedtaget med snævert flertal.

Ud af koncilets over 200 deltagere var der kun 2 tilhængere af Arius, der stemte for dennes forståelse af Jesu guddommelighed (selv Browns egne kilder Leigh, Baigent og Lincoln er klar over dette).

s. 241: Langt størstedelen af veluddannede kristne kender den sande historie om Jesus: at han kun var en stor og mægtig mand.

Det må siges at være en ny måde at bruge ordene “veluddannet” og “kristen” på. Der er ingen forskning, der tyder på, at veluddannede kristne skulle være mere tilbøjelige til at fornægte Kristi guddommelighed, end ikke-uddannede kristne skulle være det. Og “kristen” er heller ikke den normale betegnelse for mennesker, der afviser, at Jesus skulle være guddommelig.

Det er vanskeligt at forstå ordvalget anderledes end som en erstatning for egentlige argumenter: Mener man, at Jesus var andet og mere end et stort menneske, har man stemplet sig selv som uuddannet.

s. 241: Der eksisterede på Konstantins tid tusindvis af dokumenter med optegnelser over Jesu liv som et jordisk menneske. Og disse måtte Konstantin nu undertrykke og/eller omskrive.

“Tusindvis” er grebet ud af luften. Man ved ganske vist om eksistensen af skrifter, der nu er gået tabt; men de ligger i omegnen af dusindvis og ikke tusindvis. Og ingen af disse tekster har nogensinde hørt til det Nye Testamente.

Brown giver indtryk af, at alle evangelieskrifter, nytestamentlige som apokryfe, har samme historiske valør. Men Matthæus-, Markus- og Lukas- evangelierne (og sandsynligvis også Johannes-evangeliet) stammer alle fra 1. årh. Se *Den store danske encyklopædi*.

De apokryfe evangelier stammer for størstedelens vedkommende fra 3., 4. og 5. årh. Selv de forskere, der personligt vil sidestille dem med NT's evangelier, vedgår det. Det gælder bl.a. alle de skrifter, der omtaler Maria Magdalene: Filips-evangeliet, Thomas-evangeliet og Maria Magdalene-evangeliet.

Da Vinci Mysteriet begrundet intetsteds, hvorfor de apokryfe evangelietekster, der alle er mellem 50 og 300 år senere end de nytestamentlige, skulle være de mest troværdige.

s. 241: **Konstantin bestilte og finansierede en ny bibel, som udelod de evangelier, der omtalte Kristi menneskelige træk. Disse blev forbudt, samlet og brændt. Derefter blev der pyntet på de tilbageblivende evangelier, der omtalte Jesus som gudelignende.**

Det er korrekt, at der helt op til 4. årh. var en vis usikkerhed om den nytestamentlige kanondannelse. Men denne usikkerhed gjaldt kun skrifter som Hebræerbrevet og Åbenbaringsbogen. Om evangelierne, Apostlenes Gerninger og Paulus' breve var der ingen usikkerhed. Allerede 150 år før Nikæa var der enighed om, at kun Matt., Mark., Luk. og Johs. skulle regnes for apostolske og nytestamentlige. Det fremgår både af Justin Martyrs, Tertullians og Irenæus' skrifter, som selv er fra 2. årh. Der har aldrig eksisteret nogen udgave af det Nye Testamente, som indeholdt andre skrifter end de nuværende.

Og forøvrigt er der ingen kilder overhovedet fra Konstantins egen tid, der tillægger ham nogen indflydelse på kanondannelsen. Det er en langt senere spekulation.

s. 241: **Ordet hæretiker, kætter, opstår i forbindelse med Konstantins udrensning 325.**

Nej. Det latinske ord er lånt fra græsk og anvendes allerede i Apostlenes Gerninger, 1. Kor. og Gal., hvor det oversættes "parti" eller "klike". På latin anvendes det af Ignatius ca 110, af Irenæus ca 180, af Tertullian ca 200 etc.

Desuden var de "kættere", Nikæa-koncilet vendte sig imod, slet ikke gnostikere, sådan som Brown forudsætter det. De var arianere, altså tilhængere af Arius' lære om Kristus.

s. 241 og 252: **Nogle af de evangelier, Konstantin forsøgte at tilintetgøre, blev fundet blandt Dødehavsrullerne i Qumran i 1950'erne.**

Der er overhovedet ingen kristne skrifter blandt Dødehavsrullerne fra Qumran. Hverken nytestamentlige eller apokryfe. Der er kun gammeltestamentlige og senjødiske tekster, og ingen af dem omtaler hverken Jesus, Johannes Døberen eller nogen kendt kristen. Faktisk var Qumran allerede ødelagt, endnu inden de fleste NT-skrifter var skrevet.

Derimod blev de vigtigste apokryfe evangelier fundet i Nag Hammadi i 1945; og de er alle skrevet senere end det Nye Testamente.

s. 241: **De undertrykte evangelier skildrer Jesus i meget jordiske vendinger.**

Nej. De forholdsvis få apokryfe evangelier er tavse om Jesu menneskeliv. De består væsentligst af samlinger af Jesus-ord og fortolkninger af hans lære. Han skildres som et fantom, en ånd, der sommetider iklæder sig et legeme, sommetider ikke.

Skildringer af Jesu jordiske menneskeliv findes tværtimod kun i NT, hvor han omtales som en, der lever og spiser og drikker og lider og sover og bliver træt og græder og dør. Alt dette altså netop i de tekster, som Brown hævder, skulle undertrykke den menneskelige side af Jesus.

s. 250: **På Leonardos *Den sidste nadver* er personen ved Jesu højre side ikke Johannes, men en kvinde. Det må være Maria Magdalene.**

Der er næppe nogen anerkendt kunsthistoriker, der vil være enig i denne tolkning. Alene af den grund, at disciplen Johannes så simpelt hen ville mangle på billedet. Men at ingen forskere er kommet på Browns forklaring, forklarer han psykologisk ved, at forudfattede meninger blokerer hjernen for det, vi faktisk ser.

Der skal imidlertid meget god vilje til at skimte "antydningen af en barm", som Brown er helt sikker på at finde. Og den utvivlsomt feminine fremtoning var simpelt hen den gangse måde, hvorpå den florentinske tradition skildrede ungdom, uskyld og vemod hos unge mænd.

Faktisk ville dette stemme meget bedre med Browns egen tese, at Leonardo var homoseksuel, idet denne florentinske tradition af nogle har været tolket som et udtryk for en homofil / pædofil tendens. Men denne noget mere nærliggende mulighed nævner Brown ikke engang, fordi det ville kollidere med hans tese om Maria Magdalene som den hellige gral.

At Johannes er tegnet som Jesu spejlbillede har intet med “Yin og Yang” at gøre. Det udtrykker blot Johannes-evangeliets skildring af Johannes som “den discipel, Jesus elskede”.

s. 251: **Den tidlige kristne kirke stemplede Maria Magdalene som prostitueret for at smæde hende og krænke hendes ære.**

Det er korrekt, at det sandsynligvis er en kirkelig misforståelse, at Maria skulle være den prostituerede fra Luk 7,36ff; der er intet i teksten, der lægger op til dette.

Men denne tolkning stammer ikke fra den “tidlige kristne kirke”, men blev fremført af pave Gregorius den Store så sent som i en prædiken fra sept. 591. Før denne prædiken kendes den tolkning ikke, idet den stammer fra Gregorius’ noget egenartede fortolkningsprincipper.

Og hvis det virkelig havde været den tidlige kristne kirkes hensigt at udlette mindet om Maria Magdalene, er det lykkedes ufatteligt dårligt: I NT er hun blandt Jesu centrale kvindelige disciple. Der er intet negativt ved hende overhovedet. Og hun er den første, der ser ham opstanden.

Browns påstand om den skumle hensigt bag prostitutionstemplingen af Maria bygger i det hele taget på en mangelfuld forståelse af kirkens syn på nåden og tilgivelsen: Gregorius’ tolkning, så misforstået den var, opnår jo netop ikke at smæde hende eller krænke hendes ære, men hylder hende tværtimod som forbillede og helgen. Det er kun i Browns forestilling, at en fortid som prostitueret ville have hindret Jesus i at gifte sig med hende; hele NT’s og kirkens syn på nåden ville netop have gjort det muligt, ja ideelt.

Og ville kirken virkelig smæde hende, havde den nok gjort hende til kætter, til en kvindelig farisæer, til en frafalden eller til opstandelsesforbryder – virkelig ikke til historiens første opstandelsesvidne.

s. 252: **Det traditionelle krav til rabbinere, at de skulle være gift, har gjort det usandsynligt, at Jesus skulle have været ugift.**

Det er korrekt, at det almindeligvis forventedes af rabbinere, at de skulle være gift. Men for det første er det et gennemgående træk i Jesu liv og lære, at han så stort på traditionens krav; det var snarere reglen, at han brød gængse krav og forventninger.

For det andet giver en tekst som 1 Kor 9,5 ikke megen mening, hvis Jesus har været gift: “Er vi ikke i vor gode ret til at have en søster til hustru og tage hende med os ligesom de andre apostle og Herrens brødre og Kefas?” – ville Paulus virkelig henvise til apostlenes og til Jesu brøders ret til ægteskab, men ikke til det bedste argument af dem alle: Jesu ægteskab?

For det tredje er det et faktum, at ingen skriftlige kilder før det 9. årh. omtaler Jesu påståede ægteskab.

s. 253: **Filips-evangeliet omtaler Maria Magdalene med et ord, der på aramæisk betyder ægtefælle.**

For det første er Filips-evangeliet slet ikke skrevet på aramæisk, men på græsk.

For det andet betyder det pågældende græske udtryk ikke ægtefælle, men blot “fælle”.

Ordret står der (håndskriftet er meget skadet, så der er huller i teksten, her markeret med [], nogle steder udfyldt med det mest sandsynlige gæt – her lidt forenklet efter Søren Giversens oversættelse): “Sophia, som man kald[er de]n ufrugtbare, hun er [engl]enes moder, og [Kristi] *fælle* [er Mar]ia Ma[gda]lene [] mere end [alle] disc[ipl]ene [] kyssede hende [] gange på hendes [] De andre [] ham []; de sagde til ham: Hvorfor [elsker] du [hende] mere end os alle? Frelseren svarede og sagde til dem: “Hvorfor elsker jeg ikke jer ligesom hende? En blind og en seende, der begge er i mørket, de adskiller sig ikke fra hinanden ...” (hvorefter følger en meget vanskelig tekst om forholdet mellem det jordiske og det himmelse, det dyriske og det menneskelige, det mandlige og det kvindelige). – Og ordet for “fælle” eller “ledsager” er *koinânós*; det ord anvendes fx i Luk 5,10 om Jakob og Johannes som Simons fæller.

s. 254: **Teabing “vil ikke kede Sophie med et utal af henvisninger til Jesu og Magdalenes ægteskab. Det er blevet udforsket til bevidstløshed af moderne historikere.”**

Det kan godt kaldes en overdrivelse. Ikke blot findes der ikke “et utal” af henvisninger; der findes overhovedet ingen tidlige kilder til Jesu og Marias ægteskab. Ikke engang *Maria Magdalene-evangeliet*, der ganske rigtigt skildrer en særlig relation mellem Jesus og Maria, omtaler noget ægteskab.

Fortællingen om Jesu og Marias barn, der bliver stammoder til Merovingernes kongeslægt, opstår først i 9. årh. Den har samme historiske tyngde som fortællingerne om Kong Arthur, troldmanden Merlin, gralsridderne etc.

Der har udelukkende været forsket i dette tema fra esoteriske og okkulte selskabers side samt fra moderne tilhængere af gudindedyrkelse.

s. 255: **Jesus var verdens første feminist.**

Det kan man godt sige. Trods mange beklagelige tilbageslag har ingen mainstream religion nogensinde sat kvinden så højt som kristendommen, eller kæmpet så indædt mod nedværdigelse og undertrykkelse. Men vel at mærke i NT's tekster, ikke i Browns foretrukne apokryfe tekster.

Gnosticismen, som Brown hylder, er langt mere kvindeundertrykkende. Det er således forståeligt, at Brown undlader henvisningen til Thomas-evangeliet, der ellers også omtaler både Maria og Peters påståede jalousi (v.114): "Simon Peter sagde til dem: Lad Maria forlade os, for kvinder er ikke værdige til livet. Jesus sagde: Se, jeg skal selv lede hende, for at gøre hende til mand, for at også hun kan blive en levende ånd, der ligner jer mænd. For enhver kvinde, der gør sig selv til mand, vil komme ind i himlens rige."

Det er en gennemgående misforståelse hos Brown, at de gnostiske evangelier specielt skulle hylde det kvindelige og være åben over for det seksuelle og det menneskelige. Tværtimod er det grundlæggende for gnosticismen, at det kvindelige såvel som det seksuelle foragtes og nedgøres. Den foragtede alt, der smagte af den fysiske verden (først og fremmest sex) som noget lavt og ondt.

Forøvrigt reducerer Brown selv i løbet af bogen Sophie Neveu, romanens eneste kvindelige figur, til en lyttende, lydige elev af de kloge og belærende mandlige hovedpersoner. Og efter at det udtrykkeligt er slået fast, at kun den værdige finder gralen, er det den mandlige hovedperson Robert Langdon, der til sidst indser gralens hemmelighed. Ikke Sophie.

s. 255: **På *Den sidste nadver* læner Peter sig truende ind imod Maria og gør en bevægelse med hånden som med et knivblad.**

Nej. I lyset af den anden figurs positur giver Peters gestik kun mening som en appellerende, spørgende bevægelse; for Maria / Johannes-figuren læner sig ikke skræmt væk som fra en trussel, men læner sig tværtimod trygt og fortroligt over imod Peter.

s. 256: **Jesu Kristi kongelige efterkommere er kilden til alle tiders mest sejlivede myte – den hellige gral.**

Gralsmyten opstår først i 12. årh. Og lige fra Chretien de Troyes' allerførste gralsdigt *Perceval* handler den om en tallerken eller et bæger. Ikke om et menneske.

Og når Brown hævder, at den store søgen efter gralen ligefrem har udløst krige, er han åbenbart ikke klar over, at de kun er forekommet i litteraturen.

s. 257: ***Sangreal* betyder i virkeligheden ikke *San Greal*, den hellige gral, men *Sang Real*, det kongelige blod, Kristi og Marias kongelige slægtlinje.**

Det er ikke bare sprogligt usandsynligt, men sprogligt umuligt på næsten alle måder:

For det første står der i de ældste gralstekster slet ikke Sangreal, "den hellige gral", men blot "gral" (fra latin *gradalis*, som betyder tallerken eller tallerkenformet bæger). Der er ikke nogen forstavelse "san", der kan gøre det muligt at dele sangreal sådan, som Browns tese kræver det.

For det andet var det franske ord for "blod" på gralsfortællingernes tid ikke *sang*, som Brown tror, men *sanc* (udtales *sank*). En sammentrækning ville blive til *san-creal* eller *sankraal*.

For det tredje hed "hellig" ikke *san* på fransk, men kun på spansk og italiensk.

s. 317: **Det jødiske navn for Gud JHVH (engelsk YHWH) stammer fra Jehova, en androgyn fysisk sammensmeltning af det mandlige Jah og det før-hebraiske navn for Eva, Havah.**

JHVH er en langt ældre form end Jehova. Den stammer fra de ældste jødiske tekster i GT, hvor der endnu ingen vokaler er. Fx i 2 Mos 3,14, hvor det gengives "Jeg er (den jeg er)".

"Jehova" er en middelalderlig hybrid, bestående af konsonanterne for Guds navn *JHVH* og vokalerne for *adonaj* (Herren), det ord de jødiske læsere faktisk læste højt, fordi de ikke vovede at udtale *JHVH*. Det misforstod de kristne i renæssancen, da de begyndte at læse hebraisk; de troede meget naturligt, at vokalerne og konsonanterne for de to ord faktisk hørte sammen i ét ord.

Dertil kommer, at h'et i Jehova og h'et i Havah er to helt forskellige bogstaver på hebraisk: h og ch.

Forestillingen om en sammensmeltning af Jah og Havah er altså ikke bare grebet ud af luften, men sproghistorisk umulig.

s. 317: **Kirken ønskede at udrydde den gængse brug af sex som en adgang til det guddommelige og arbejdede derfor hårdt for at "djævelgøre" sex og omskrive dens rolle som afskyelig og syndig.**

Hverken den tidlige kirke, den katolske kirke eller de protestantiske kirker har regnet sex for afskyelig og syndig. Nedvurderingen af sex som *i sig selv* afskyelig og syndig opstod først i oplysningstiden.

Men det er sandt, at kirken ikke tror på *hieros gamos*, rituel sex som delagtiggørelse i det guddommelige. Og efter Browns skildring heraf kunne man godt overveje, om ikke Sophies umiddelbare forfærdelse over at se sin kære bedstefar deltage i et offentligt, sakralt samleje er mere naturlig og lettere at forstå end den accept, hun kæmper for ved at forsøge at tolke det som en hellig handling.

s. 324: **Tempelherrene tilbad Baphomet, et hornet gudebillede. Som reaktion herpå begyndte kirken at udstyre billeder og forestillinger om Satan med horn.**

Det er aldrig blevet godtgjort, at Tempelherrene tilbad et gudebillede ved navn Baphomet. Det blev blot hævdet i de falske anklager imod dem: Baphomet er en forvanskning af Mahomed (Muhammed); tempelherrene blev nemlig anklaget for at være gået over til den islamiske religion, de var sendt ud for at bekæmpe.

Billedet af den hornede Satan er ikke kirkens reaktion på tempelherrenes påståede afgudsdyrkelse; allerede ved Toledo-koncilet 447 blev Satan skildret med horn. Desuden er brugen af horn som dæmoniseringssymbol ikke nogen særlig effektiv strategi; også Guds lam har horn i Åb 5. Horn er i bibelsk symbolik blot et udtryk for styrke.

s. 347 og 351: **Tempelherrene ignorerede den kristne tradition og begyndte – som en hedensk markering – at bygge runde kirker i stedet for de gængse langskibede kirker.**

Runde kirker er langt ældre end tempelherreordenen: S. Constanza og S. Stefano Rotundo i Rom er bygget henh. ca 350 og 475 som kristne kirker.

Desuden findes der næsten ingen cirkelrunde hedenske templer, hvorfor der ikke er megen hedensk markering i at bygge runde kirker. Der er meget større lighed mellem grundplanen for de hedenske templer og grundplanen for den gængse langskibede kirke.

Og endelig var det slet ikke alle tempelherrekirker, der var runde.

Det er vel også et spørgsmål om sandsynlighed: Set i lyset af hele konceptet med en hemmelig viden og en hemmelig gudindedyrkelse er der dog et spring fra at indføje tvetydige hints i et maleri til ligefrem at bygge kirker med en hedensk grundplan.

s. 394: **Wagners opera Parsifal er en hyldest til Maria Magdalene og Kristi slægt.**

Nej. Parsifal er en gralsridder i mytens helt traditionelle forstand, søgende efter bægeret fra Kristi indstiftelse af nadveren og fra Kristi død på korset.

s. 394: **Troubadourernes sange om Vor Frue handler i virkeligheden om Maria Magdalene.**

Det er grebet ud af luften. Troubadourernes hyldest til "den mystiske og smukke kvinde, de ville ære for evigt" handlede om riddertidens dyrkelse af den høviske kærlighed, tilbedelsen af den uopnåelige elskede.

s. 428: **Æblet er det afgørende symbol på både syndefaldet og indsigten.**

At syndefaldets frugt fra Kundskabens Træ skulle være et æble, er en skrøne. Det bygger på en forveksling af de latinske ord for "ond" og "æble". I den bibelske tekst står der blot "frugt".

s. 447: **Sions-ordenen har altid holdt fast ved, at gralens hemmelighed aldrig skal afsløres.**

Ganske vist hører dette til romanens plot og ikke til dens fakta-del; men plottet er ligefuldt besynderligt:
- Vatikanets forbrydelse er: gennem århundreder med mord og trusler at have undertrykt sandheden om den hellige gral.
- Sions-ordenens dåd er: gennem århundreder med sit liv at have beskyttet sandheden om gralen mod en vanhelligende offentliggørelse.

Over dette skulle de to altså have bekriget hinanden!

Overvejelse

Det alvorligste i *Da Vinci Mysteriet* er naturligvis dens påstand om kristendommen som et bedrag. Men dertil kommer spørgsmålet:

Hvordan skal man egentlig se på en roman, der skildrer den katolske kirke *som helhed* (og ikke blot en gruppe af enkelte vildfarne) som et bedragerisk foretagende, der i sin magtsyge og uden skrupler benytter mord, manipulation og

løgn i en 2000-årig kamp for at bedrage verden? – som ligefrem har “tradition for at benytte mord og trusler for at skjule sandheden”?

Med historiker Dan H. Andersens overvejelse: Ville alverdens anmeldere og læsere have taget så let på et sådant smædeskrift, hvis det på tilsvarende vis i stedet havde smædet jøderne eller muslimerne for en morderisk, verdensomspændende sammensværgelse?

Kilder

Lige så lidt som Browns egen roman bygger denne artikel på selvstændig research. Jeg har blot slået op i opslagsværker som *Den store danske encyklopædi* (som de færreste vel vil mistænke for at stå i hemmeligt ledtog med Vatikanet). Og jeg har slået op på internetsider som www.danbrown.com og priory-of-sion.com, samt først og fremmest læst:

Michael Baigent m.fl.: *Det hellige blod og den hellige gral – mysteriet om tempelherrerne og Jesu efterkommere*, 1982. Browns vigtigste grundbog.

Hank Hanegraaff og Paul L. Maier: *The da Vinci Code – fact or fiction?* (2004). En ganske kortfattet oversigt af de største fejl i *Da Vinci Mysteriet*. Paul L. Maier er professor i historie fra Harvard.

Carl E. Olson og Sandra Miesel: *The da Vinci Hoax*, San Francisco (2004). Sandra Miesel er historiker, omend kun MA. Det er en grundig og velargumenterende bog; og meget af ovenstående har jeg hugget derfra. Den indeholder ikke mindst et glimrende index. Blot lider den lidt under en lovlig stor iver efter at forsvare den katolske kirke.

Oskar Skarsaune: “*Den mest rystende avsløringen de siste 2000 årene*”: *Fra Da Vinci-koden til Den Hellige Gral*. Artikel på www.menfak.no. Oskar Skarsaune er professor i kirkehistorie på det norske Menighetsfakultet.

Dan H. Andersen: *Da Vinci Mysteriet – den sande historie*. Kronik i Berlingske Tidende 29-1-05. Dan Andersen er ekstern lektor ved Saxo-Instituttet, afd. for Historie, Københavns Universitet.

Seth Erlandsson: *Da Vinci-koden och Bibeln*, Biblicum Förlag 2005

Thomas-evangeliet, oversat og udgivet af Søren Giversen 1959

Filips-evangeliet, oversat og udgivet af Søren Giversen 1966.

Leif Andersen , 12/05/2005
email: la@teologi.dk